

HAIKU PUT U CRNOJ GORI

Branka Vojinović Jegdić

Crna Gora se nalazi u jugoistočnoj Evropi na Balkanskom poluostrvu. Teritorija Crne Gore zauzima približno 13.812 km^2 . Izlazi na Jadransko more pa je i Mediteranska zemlja. Dužina obale je $293,5 \text{ km}$. Odlikuje se sa visokim planinama a Durmitor je čuven pored svoje visine i po velikom broju jezera među kojima se izdvaja svojom ljepotom Crno jezero. Među brojnim jezerima je i Skadarsko jezero a rijeka Tara je poznata po svom čuvenom kanjonu.

U Crnoj Gori epska poezija je bila prisutna kroz vijekove i uvijek je imala veliki značaj na njeno stanovništvo a samim tim i na književne stvaraoce. Iako je ona opjevala ratna dešavanja na našim prostorima koja su se događala isuviše često i u njoj se mogu pronaći djelovi koji čovjeka i prirodu predstavljaju kao cjelinu koja se ničim ne može razdvojiti.

Mnogi savremeni liričari u toj poeziji su nalazili nadahnuće i svoja djela su protkali tim nitima. Ali i oni koji nisu pisali haiku, svoje su misli prenosili u tu kratku formu koja je u stvari haiku.

poslije obilnih kiša
kada ogrije sunce,
planine se suše

—Veljko Vlahović

(To su bile posljednje riječi u njegovu bloku. Još istog dana 7. marta 1975. godine je umro.)
Objavio Zvonko Petrović Haiku, *Časopis za haiku poeziju* br. 1, Varaždin, proljeće 1977.

A onda, dođe stidljivo sa istoka ta mala — velika pjesma obasjana sunčevom svjetlošću i posta naša, naučivši nas kako da drugačije posmatramo i oslušujemo sve oko sebe, kako da živimo sad u pravom značenju te riječi ne komplikujući običnost nepotrebnim i suvišnim, već gledati sa uživanjem slike koje promiču ispred nas i naposljetku ono najvažnije — zaviriti u samog sebe i pronaći se. Ili smo to sve znali pa smo je zbog toga tako lako prigrlili?!? Ljepota haiku poezije je na prvi pogled u njenoj jednostavnosti koja je osvojila mnoge naše autore i kad su jednom osjetili svu njenu magiju više nikad nisu mogli da joj okrenu leđa. Ona je postala dio njihovog življenja, oni su postali dio njenog pjevanja, uostalom pjesnik je samo medijum koji prenosi ono što vidi drugima, na sebi svojstven način dajući im tako na uvid svoju viziju. Ili su to samo

nagovještaji! Kratkoća haikua je u stvari veoma zahtjevna forma jer nas uči da što smislenije sa malo riječi dočaramo ono što nas zarobi u svoj okvir u datom momentu a onda u toj igri riječi otkrivamo da nismo sputani ni formom, a ni tematikom. Njeno savršenstvo se krije u njenoj nedorečenosti. Uostalom, zar sve mudre misli nisu rečene sa malo riječi?

Iako je Miloš Crnjanski još 1925. godine objavio *Pesme starog Japana* kod nas se haiku poezija počela čitati i pisati tek prije 40-tak godina. Ipak, naša književna scena nije pružala dovoljno informacija kao ni mogućnosti veće afirmacije autorima, pa su oni svojom upornošću i domišljatošću pronalazili načine da se ostvare na drugim podnebljima. U tome je velika zasluga prevodilaca čija je pomoć bila dragocjena kako u informisanju tako i u prevođenju haikua a jedan od zaslužnih je i Vladimir Devide. Zahvaljujući tome naši autori počinju sa objavljivanjem svojih haikua u časopisima.

*

koštica trešnje
u kamenoj prevlaci
ustpostavi sjenku

a cherry stone
making a shadow
a stony crevice

—Ljubislav Milićević, Časopis *Paun* 1989. Požega

Iako nije imala razumijevanje u široj čitalačkoj populaciji a ni među književnim stvaraocima, ona je ipak polako ali uspješno krčila sebi put između trnovitih nerazuma. Haiku pjesnici u Crnoj Gori druže se sa tom pjesmom *kratkom kao uzdah* veoma uspješno, a to tvrđenje se može naći u brojnim uspjesima kako na domaćoj, tako i na međunarodnoj sceni.

Krajem osamdesetih počinju da se objavljuju haiku u časopisima u Crnoj Gori: *Odzivi, Univerzitetaska riječ, Školjka, Mostovi, Pobjeda, Latica, Osmjeh* . . . koji su sa oscilacijama objavljivali haikue naših i drugih autora.

Časopis za književnost, umjetnost i kulturu *Odzivi* iz Bijelog Polja koji uređuje Ljubislav Milićević raspisuje prvi jugoslovenski haiku konkurs 1991. godine na kome učestvuje preko 100 pjesnika iz svih krajeva. On je bio poznati haidin i puno je doprinio za stvaralaštvo i za afirmaciju te poetske forme na ovim prostorima. U njegovo vrijeme, još prije 20 godina „Odzivi“ su objavili Antologijski izbor crnogorske haiku poezije, i to je bio prvi izbor antologijskog tipa, a sačinio ga je poznati haidin Zoran Raonić. Isti izbor je preveden na slovenački jezik i objavljen u znamenitom časopisu „Apokalipsa“. *Odzivi* i dalje uspijevaju da izlaze jednom godišnje zahvaljujući ogromnim naporima sadašnjeg urednika Blagoja Vujisića.

U Beogradu je 1999. godine osnovano *Haiku udruženje Jugoslavije* (kasnije promijenilo naziv u *Haiku udruženje Srbije i Crne Gore*) koje od 2000. godine izdaje bilten *Vesnik* a od 2001. časopis *Osvit*. Većina autora iz Crne Gore su članovi tog udruženja u kome pored objavljivanja haiku, objavljuju i haiku zbirke.

Prvi haiku časopis u Crnoj Gori *Školjka* osnivaju Nelica Ivanović-Radović i Dejan Bogojević 2000-te godine. Časopis je dvojezičan i pored domaćih autora u njemu su predstavljeni i strani autori kao i mnogi stručni prilozi.

U knjizi „Gosti u svojoj kući—monografija Haiku udruženja Srbije i Crne Gore 1990-2009“ koju je priredio Milutin Đuričković piše u biografiji Blagoja Nišavića: „Može se reći i da je Blagoje Nišavić rodonačelnik crnogorskog haikua jer je prvi haiku pjesnik u Crnoj Gori koji je objavio zbirku haiku stihova (*Jutro na rijeci*, biblioteka „Macuo Bašuo“, Kula, 1993), dok mu je Vidokrug prva haiku zbirka objavljena u Crnoj Gori (Međurepublička zajednica, Pljevlja, 1995).

ovdje jasika
ne treperi kao
u mojoj duši

—Blagoje Nišavić, Pohvala na Sedmom Jugoslovenskom haiku festivalu Odžaci 1994

Da su haiku pisci iz Crne Gore uspješni dokazuje i to što su dobitnici nagrada i pohvala na mnogim konkursima u svijetu. Njihovo stvaralaštvo je odmah počelo da se pojavljuje u antologijama a među njima su i: *Leptir na čaju* (prva jugoslovenska haiku antologija) Milijana Despotovića (1991), *KNOTS* (antologija haiku poezije jugoistočne Evrope) koji su priredili i izdali Dimitar Anakiev i Džim Kejšn (1999), i mnoge druge. Takođe je veliki broj objavljenih knjiga koje su dokaz kvaliteta crnogorskih autora.

Prateći godinama dešavanja u crnogorskoj haiku poeziji shvatila sam da i autori iz Crne Gore zaslužuju antologiju u kojoj će biti sačuvani svi oni haikui koji su svojim kvalitetom našli svoje zaslužno mjesto u mnogim domaćim i svjetskim antologijama, zbornicima, panoramama, časopisima, sajtovima . . . Takođe sam smatrala da pored afirmisanih autora treba da se nađu i oni koji iz raznih razloga nisu napisali mnogo haikua, kao i oni koji tek kreću tom nepreglednom, magičnom stazom poezije. Zajedničko svim ovim autorima je to što vole haiku i iskreno prenose doživljaje o prirodi i čovjeku koji su jedno bez drugog ništa, a jedno sa drugim sve, a njihova različitost se ogleda u tome što nam svojim senzibilitetom pružaju drugačije slike. Posljednjih godina broj haiku pjesnika se sve više povećava što je pokazatelj da će haiku i u budućnosti imati svoje značajno i zaslužno mjesto u našem književnom stvaralaštvu. Moj rad sam pretočila u antologiju GORSKI BISERI, koja će uskoro biti štampana.

